

Selles numbris:
Lk 1 - Meenutusi aastast

Lk 2 - Volikogu uudised

Lk 4 - Veel natuke aastakokkuvõtet

Lüganuse uudised

Nr. 26 | detsember 2009

Ootame vihjeid ja ettepanekuid toimetuse e-postile: lyganuseuudised@hotmail.ee Leht internetis: lyganuse.nommeraadio.ee

*Päev päeva järel lühemaks jääb aasta,
ei ole võimalust meil algusesse naasta.
Ei, paraku on inimene loodud nii,
ta igavesti pürgima peab edasi.*

*On kahju rõõmudest, mis jäävad maha.
Neid meenutades vaata seljataha:
see aasta meid ei ole säästnud murest,
nii väga tahaks, et see osa aastast sureks.*

*Päev tuleb viivuks, kohe lahkub öösse
ja pimeduse võim taas asub töösse.
Ent ometi on tunda salapärast ootust,
öös uitajale kingitakse lootust...*

*Just siis kui käes on aasta süngeim aeg,
me tervtame sind, me särav jõuluaeg.
Kõik ootel nüüd, sest lähedal uus algus -
nüüd küünlad süüdake, et võidaks valgus!*

Lidia Tauer

Kaunist jõuluaega!

Meenutusi aastast

On jäänud veel mõned päevad, et aastaring saaks täis. Kõik kaunistavad oma kodusid ja muretesevad sellepärast, et päkapihud piiluvad, selline see meie talv on. Inimene annab omale aru, et on talv ja juba detsember ning päkapihud käivad, aga kui õue vaatad ei teki küll tunnet, et peab kuusepuud minema hankima. Taas mängib loodus meiega vingerpussi ega saada meile lund, mis muudaks nii väikese kui suure veidigi rõõmsamaks.

Sellel aastal on meid rünnanud MASU, PUPU ja TÄPU ja nüüd veel hirmutab meid seagripp, ei ole kellelgi kerge, kuid aasta lõpus tehakse ikka kokkuvõtteid, olgu siis asjad head või halvad.

On läbi saamas aasta 2009

ja meigi saime vanemaks, novembris anti välja „Lüganuse uudiste“ 25. number ja lehel täitus teine aasta. Suur tänu kõigile meie toetajatele, kes meie lehte loevad ja kes meile kirjutavad. Täna kõik neid inimesi, kes käisid lehte õnnitlemas ja meid hea sõnaga meeles pidasid. Tore on teada, et on inimesi, kes sinu tööst lugu peavad ja samas ka kasu ehk infot saavad.

On möödunud ka kohalike omavalitsuste valimised juba on peetud maha ka esimesed volikogud kohtade jagamisega. Teadmiseks siis veel, et pärast valimisi käis tuline võitlus volikogu esimehe kohale, kuid ülejäänud kohad loksutati paika. Põhjarannikust võisime küll lugeda, et Arno Rossman sai Kohtla valla vanemaks, aga selge

on see, et see oli inimlik eksitus kuna inimene istub kahes vallas ja kõik ei tea täpselt ega viitsi süüvida millises vallas just millisele ametikohale, aga meie Lüganuse inimesed teame, et Arno Rossman sai Lüganuse valla vallavanemaks 9 poolthäälega.

Samuti on paigas ka valla-valitsus, kui eelmise valitsemise aja alguses tehti ettepanek, et vallavalitsus võiks ikka 5 liikmeline olla, siis leidis vallavanem, et nii ei saa ja just on parem kui neid on paaris arv, kuid seekord sobib neile jällegi paaritu arv, kummaline. Palju, palju õnne kõigile kes on määratud ametikohtadele, jõudu ja jaksu ja kindlat meelt asja edasi ajada.

Viimase volikogu otsustest on juba näha ka, et rahad hakkavad

lõppema. Valimistel valimisliit Hooliv vald küll lubas jätkata sotsiaaltoetuste maksmist sellisel määral nagu seda praegu on tehtud, kuid raha nappusel minnakse just sotsiaaltoetuste kallale. Huviga tuleb jälgida kas järgmise aasta eelarves ka vallaametnikud enda palga kallale lähevad. Mis teha meil on ju MASU.

No nii aga aitab siis selle aasta meenutamisest. Eks igal inimesel on selle aastaga seoses rõõmsaid ja kurbi sündmuseid aga aeg läheb edasi ja tuleb uuele aastale vastu minna ikka heade mõtete ja soovidega. Jõulude aeg on selline rahulik aeg kus inimesed saavad oma perega koos olla ja mõelda häid mõtteid, olgem siis üksteise vastu head ja naeratage teineteisele, sest selles sombuses talveilmas annab positiivne

suhtumine just seda tuge mis teine inimene ootab.

Soovin Teile kõigile ilusaid, valgeid ja rahulike jõulupühi ja värvilist ja üllatusterohket aastavahetust.

Kristel Kütt

Volikogu töömailt

Lüganuse Vallavolikogu istungtoimus 18. novembril 2009. a. kell 15.00 Lüganuse vallamajas

Kohal olid: Evad Männiksaar, Maarika Uudeküll, Elga Saluvee,

Kunnar Kuusmik, Juho Pöld, Rait Raudsoo, Janek Lainjärv, Tõnu Lont, Margo Pärtna. Puudusid: Kristel Kütt ja Salle Rätsep.

Päevakord kinnitati: 9 poolt.

Kohaliku elu miniatuurid

See oli alles, see oli ammu...

Eile-Täna-Homme – see on meie elu igavene mudel. Me peame mõtlema sellele, mis oli eile, oleme kohustatud tegutsema täna ja mõtlema homse päeva peale. Kuigi, tõtt öeldes, peame alaliselt mõtlema. Näiteks, meenutama eilset päeva ehk siis, kui hästi me tunneme oma kodukandi, oma valla ajalugu? Jumal tänatud, et meil on selliseid entusiaste, nagu Ants Nurk, kes üritab meie ajalehe veergudel avada sündmusi nii kaugest kui ka lähiminekust. Siiski kerkib üles küsimus: kas meil on olemas selline koht, kuhu oleks kontsentreeritud ajalooline informatsioon? Kas meil on olemas alaline ekspositsioon, kuhu võiks tulla laste ja lastelastega, et tutvustada kasvavale põlvkonnale meie valla rikkalikku ajalugu, sest juba Lüganuse kiriku ajalugu maksab midagi? Ma ei väida, et Lüganuse valla ajalugu kajastavat materjali üldse pole. Ei, see on olemas, kuid see peab olema kättesaadav igale valla elanikule. Isamaa-armastus saab alguse armastusest oma kodupaiga vastu, kuid see armastus on võimatu, kui puuduvad teadmised eilsest päevast.

Kuidas käsutada kingitust?

Nagu ma juba kirjutasin, on jumalmeiepaikuheldeltõnnistanud - meie valla territooriumil asub imeline rannik, on jõed ja veel jõed, mida on võimalik kasutada nii majandustegevuseks (kalapüük ja -kasvatus jm) kui ka spordiks. Meil on unikaalsed arhitektuurimälestised (Purtse linnus, Lüganuse kirik) ja looduslikud nähtused (Uhaku karstiaala), valla territooriumil asub üks ilusamate Ida-Virumaa supelrandadest. Millised suurepäraseid võimalused turismi, spordi ja õppetegevuse korraldamiseks! Muidugi, siin ei saa ilma ettevõtjate abita,

investeeringutetaväljastpoolt, kuid valda juhtivad inimesed peavad olemamitteainultkokuhooldikud, vaid ka omakandi patrioodid. Vabad maatükid võib ju lihtsalt suurtele tegelastele maha müüa, kuid nendele pole need midagi enam, kui kaup või võimalus oma rikkusega uhkustada. Võib tekkida oht, et valla vaatamisväärsustega tutvumisel ei ole valla territooriumil peatselt võimalik liikuda, kuna igale poole paigaldatakse ähvardavad viidad „Eravaldu“, „Eratee“. Samal ajal paljudel inimestel, kes suhtuvad maasse hoolivalt ja oskuslikult, puuduvad rahalised vahendid suurte maatükkide ja hoonete soetamiseks. Peale selle on väikesed maavaldajad väga sageli suuremad kodukandi patrioodid, kui mitmehektarisuuruste maatükkide omanikud. Miks ei võiks vallavalitsus mõelda aiandusühistute loomisele oma territooriumil? Kas munitsipaalmaad pole järele jäänud? Või pole lihtsalt soovi „tühise asjaga“ tegelda?

Mõtteid ja ettepanekuid on kogunenud palju, aga ajaleheveerud pole ju kummist. Nii et räägime järgmises numbris.

Järgneb....

Nikolai Pavlenko, Ajakirjanik, pedagoog, turismigiid ja lihtsalt sellesse paika armunud inimene

1. Vallavanema valimine. Vallavanema kandidaadiks esitati Arno Rossman. Hääletati valimiskomisjoni juuresolekul salaja.

Hääletuse tulemus: 9 poolt.

2. Vallavalitsuse kinnitamine. Vallavanem Arno Rossman tegi ettepaneku määrata vallavalitsuse liikmete arvaks 5 ja liikmeteks Eve Kasela, Inna Kalamäe, Anne Liinak ja Kaido Jäger.

3. Revisjonikomisjoni esimehe ja liikmete valimine. Volikogu esimees tegi ettepaneku määrata revisjonikomisjoni esimeheks Margo Pärtna, teisi ettepanekuid ei tulnud

Salajase hääletuse tulemus: 9 poolt.

Volikogu esimees tegi ettepaneku määrata revisjonikomisjoni liikmeteks Rait Raudsoo ja Maarika Uudeküll, Volikogu liige Janek Lainjärv esitas ennast samuti liikmeks, sellest tulenevalt Maarika Uudeküll taandas enda kandidatuuri. Hääletuse pandi Rait Raudsoo ja Janek Lainjärv.

Salajase hääletuse tulemus: 9 poolt.

4. Komisjonide moodustamine ja esimeeste valimine. Volikogu esimees tegi ettepaneku moodustada järgmised komisjonid ja määrata esimehed:

1. eelarve- ja majanduskomisjoni esimehe kandidaadiks Tõnu Lonti,

2. sotsiaalkomisjoni esimeheks Maarika Uudeküll,

3. Haridus-jakultuurikomisjoni esimeheks Elga Saluvee,

4. noorsoo- ja spordikomisjoni esimeheks Juho Põllu,

5. avaliku-jaheakorrakomisjoni esimeheks Kunnar Kuusmiku.

Hääletuse tulemus: 9 poolt.

5. Esindajate määramine IVOLI. Määrata esindama volikogu esimees ja vallavanem, asendajateks volikogu esimehele Maarika Uudeküll ja vallavanemale Anne Liinak.

Hääletuse tulemus: 9 poolt.

6. Esindajate määramine Kiviõli Regiooni Omavalitsuste Koostöökogusse. Määrata esindama volikogu esimees ja vallavanem, asendajateks volikogu esimehele Maarika Uudeküll ja vallavanemale Anne Liinak.

Hääletuse tulemus: 9 poolt.

7. Maa rendile andmine. Ettekandega esines vallavanem, kes tutvustas võimalust projektiga taotleda raha Lüganuse Keskkooli spordiväljaku renoveerimiseks. Selleks vaja sõlmida maa tasuta rendileandmise leping MTÜ-ga Lüganuse Küla Selts.

Hääletuse tulemus: 9 poolt.

8. Volikogu 31.03.2004.a. otsuse nr 111 "Vabade metsamaade erastajate nimekirja kinnitamine" läbivaatamine. Ettekandega esines maandunik Anne Liinak, kes tutvustas Ida-Viru Maavalitsuse kirja seoses vajadusega kontrollida Sergei ja Maiga Arefjevi kuulumist

Peibutuspart*

Pardijahi hooaeg on läbi ja läbi on saanud ka kohaliku omavalitsuste valimised. Kuidagi sarnaselt käituvad nii inimesed kui loomad (linnud). Teatud perioodil muutuvad mingid isendid aktiivseks, kas siis seotud valimistega ja tehtava propaganda mõjul, või sügisrändest tekkivast saginast, aktiivsest liikumisest (lennust).

Jahil kasutatakse Eestis tavaliselt kummist pardisarnast olevust (peibutuspart). Kelle ülesandeks on tagada jahi edukus, meelitades ligi parte, kes aru ei saa et tegemist on makettiga. Kui aru saavad siis on hilja ja pärispart on langenud (haavlitabamusest) jahimehe saagiks. Venemaal on ka käesoleval ajal populaarne kasutada peibutuspartina eluspartit, kes seotakse lauatuuki külge, et takistada koos liigikaaslastega ära lendu. Jaht on veel edukam, kuna jahimees ei pea ise häält tegema, nagu Eestis kombeks, et liigikaaslast laskeulatusse meelitada.

Valimistega on midagi väga sarnast. Inimene kandideerib volikokku, (prääksub) teeb agitatsiooni enda kasuks, samas

teades, et ta kindlasti volikokku ei lähe, vaid jätkab näiteks oma töökohal (sotsiaaltöötajana). Küsimus, kas ta on petnud enda liigikaaslast, meelitades enda poolt hääletama ja samas pettes, lubadusega volikogus tööd teha?

Kindlasti oli see kavatsatud, kuna nii soovis valimisliitu kokku ajanud kandidaat, kes muidu poleks volikokku pääsenud (jahimees). Peibutuspart on oma töö teinud ja asunud koheselt oma kohale, mida talle oli lubatud säilitada, kui oma töö hästi teeb.

Samuti juhtub ka jahil, peibutuspart jääb ootama uut hooaega. Kuid vahel juhtub nii,

põllumajanduse tootjate hulka ning näitas kaardil nende poolt taotletavate metsamaatükkide asupaika. Kohal oli ja selgitusi andis taotleja Sergei Arefjev ja esitas dokumendid, mis peaksid tõestama põllumajanduslikku tootmist. Otsustati asi suunata majanduskomisjonile lahendamiseks ja ettevalmistamiseks järgmistele istungitele.

9. Sotsiaaltoetuste maksmise korra muutmine. Ettekanne selgitas vajadust jätta sotsiaaltoetuste korrast välja jõulutoetuste maksmine kõigile pensionäridele. Toetust peaks maksma abivajajatele avalduse alusel. Seni on vald maksanud kõigile pensionäridele, kuid käesoleval ajal ei jätku rahalisi vahendeid selleks ning järgmisel aastal on oodata veelgi väiksemaid laekumisi valla eelarvesse. Toetuste maksmise korras asendame pensionärid puuetega lastega ja maksame neile 200 krooni lapse kohta. Rahaliste vahendite seisu tutvustas ka pearaamatupidaja Eve Kasela.

Hääletuse tulemus: 9 poolt.

Volikogu otsuste ja määrustega saab tutvuda Lüganuse valla kodulehel www.lyganusevv.ee

Kristel Kütt

et kummipart saab pihta ja vajub põhja (eesti jahi variant) augud sees, milleks enam tarvis. Elus peibutuspart saab pihta süüakse see koos liigikaaslastega (vene jahi variant).

Kas lubadused, mida peibutuspart andis oma liigikaaslastele enne valimisi ka täidetakse teda ei huvita. Samas on töökoht, mis võimaldab edukalt ajada individuaalari jagades lubadusi sotsiaalvallas, kas puue, või rahaline toetus, kindlustades järgmist eduka jahi hooaega.

Kalle Kekki

*Part (Anas) on haneliste seltsi kuuluv perekond veelinde.

Ajaloonurk: Võõramaalaste rüüsteretked Virumaale

Läti Hendriku peamiseks huviks oli ristsõja, kui paganlust väljajuuriva sündmustiku edasiandmine, mitte ristiusulise maailma kirjeldamine. Kahjuks ei vaevu kroonikud meie esivanemate kombestiku, nende maailmapildi ja peresuhete edasiandmisega.

1208 aastal alustasid Riia sakslased eestlaste alistamist ja ristimist. Koos lätlastega rünnati Ugandit ja Sakalat. Esialgu jäi Virumaa puutumata. Nüüd ärkasid ka venelased, ning peale paarikümneaastast vaheaega alustasid omakorda kallale kippuma. Üks retk teostati Tõrma külale (13 saj. algul oli see Virumaa suurim küla, võimalik et ka Eestimaa suurim küla. 70 adramaad.), teine retk suundus Otepäele.

Esimene nendest retkedest kulges kindlasti mööda nn. suurt kauba- ja sõjateed, mis läbis Lüganuse kihelkonna. Virumaa jäi sakslaste löögi alla 1217. a. jaanuaris, ning alistati 1219. a.

1241. a. koostatud Taani hindamisraamatu järgi on Virumaal viis kihelkonda, nende hulgas Askaelae (hilisem Lüganuse). Alutaguse hõlmas kogu idapoolse Virumaa (Jõhvi, Vaivara, Iisakuvalad). Arvatakse, et mingit poliitilist piiri Venemaaga ei olnud. Narva jõgi sai piiriks alles 1242. a. Ka etniline piir ei olnud määratletud.

1241. a. elas Virumaal 15 000 - 24 000 inimest. Virumaa kihelkondade koondmalevaks võib olla kuni 3000 meest. Järelikult ei saanud sakslased oma liitlastega 1219. a. tuhandeid virulasi maha tappa - nii jutustab oma kroonikas Läti Hendrik.

Taanlased, kes olid 1219. a. vallutanud Lindanise (Tallinna), ning järgnevalt kogu Revala, tahtsid vallutada kogu Põhja-Eesti. Nüüd algas segane aeg. Isegi Rooma paavst saatis 1225. a. Liivimaale oma erivolniku (legaadi), Modena piiskopi, kardinal Quillmuse - lahendama taanlaste ja sakslaste, Riia piiskopi ja Mõõgavendade Ordu vahetunde.

1238. a. suveni oli Virumaa vahetanud 12 korda oma ülemvõimu. Algas Taani sajandipikkune aeg. Virumaa allutati Revala piiskopkonnale. Virumaa suured kirikukihelkonnad jagati osalt väiksemateks kirikukihelkondadeks. Askaelae ja Alutaguse olid ilma kirikuta. Jõhvi kirikut mainitakse ajalooallikates esmakordselt 1354. a. Lüganuse kirikut 1373. a. (Lüganuse kiriku idapoolsem madalam osa ehitati 1343- 1346. a. Torniosa ehitati hiljem.) Taani kuningas ei suutnud pidada kauges Eestimaa provintsis piisavalt sõjaväge. Ta pidi palju maid jagama läänimeestele. (Sõjamees ka rüütel, kes allus kuningavõimu.) Kuna maal veel mõisasid ei olnud, elasid läänimehed linnustes.

Taani ajal ehitati Virumaale kaks kivilinnust: Rakvere ja Narva. 1296. a. nimetas Melmhold Lode oma Koila küla (Cokgele) Mahu linnaks. Tegelikult ei tulnud seal linna asutamisest aga midagi välja. Pärast 1238. a. jäi Virumaa Saksa ittatungi platsdarmiks. 1253. a. olid venelased rüüstanud Virumaad. 1268. a. korraldasid Novgorodi ja Pihkva vürstid suure sõjakäigu Virumaale, Rakvere peale. Jüriöö ülestõus 1343. a.

Virumaad ei puudutanud. 29. mail 1346. a. loobus Taani kuningas oma Eestimaa valdustest ka vormiliselt. Virumaal algas üle kahe sajandi kestnud orduaeg. Liivimaa ordumeister valitses seal 1525. aastani. Vasallid olid rõhuvas enamuses Liivimaale väljarännanud õnneotsijad.

Eestimaa vasallkonda kuulusid 13-14 sajandil, põhiliselt põhja Saksamaalt, Holsteinist ja Meclenburgist pärit väljarändajad. 1240. a. paiku oli Taani kuninga vasallide rahvuslik koosseis: 80% sakslased, 10% taanlased ja 10% eestlased. 13-15 saj oli Põhja Eestis umbes 10% Taani soost mõisnikke. Aja jooksul Taani suguvõsad saksastusid. P. Johansen pidas kindlalt eestlasteks 4% vasallidest. Herbert Ligi hindab eesti päritolu vasallideks vähemalt ühele kümnendikule Taani hindamisraamatus loendatud vasallide üldarvust. 15 sajandiks olid eesti soost vasallid saksastunud, omandanud saksa nimesid, keele ja kombesid. Jüriöö ülestõus aitas tõmmata selge joone saksa ja mittedaksa vahele, jättes ühele poole saksa aadli ja teisele poole eesti talurahva.

Saksa aadlisse sulas mitmeid vasallisuguvõsasisid. 20 saj. ulatunud tuntud Maydellide vabahärrasoo vapp "kõneleb eesti keelt". Seal on kujutatud kolme väikest kala, maidel aga teatavasti tähendabki eesti keeles teatud mageveekala - rüütel ehk hürilast. Suguvõsa pärinebki arvatavalt Lüganuse kihelkonna, Maidla külast. Hendrik Maydelil oli 15 saj. alguses seal maa. Ordul oli Virumaal Rakvere ja Narva foogtkond. Taani ajal oli Alutaguse omaette maakond Harjumaa ja Virumaa kõrval. Alutagusel puudus oma aadel. Ordu ajal liideti Lüganuse kihelkond Alutagusega, ning selle läänepiir nihkus Purtse jõeni. Vasknarva ja Toolse linnuse ehitamisel moodustati samanimelised foogtkonnad. Alutaguse jagunes Narva ja Vasknarva foogtkonna vahel. Toolse foogtile allus ainult linnuse lähiumbrus. Võimu kindlustamiseks ehitati Virumaale mitu linnust: 1427. a. Vasknarva ja 1471. a. Toolse külla, sadama juurde ehitati Toolse linnus.

1485. a. pärineb Kalvi linnus, mis esineb ürikuis 1485. a. alates. See kuulus Kalfide suguvõsale, sellest pärineb ka kohanimi Kalvi. Taubedele kuulus Purtse jõe idakaldal asuv Purtse linnus.

Linnasid Virumaale orduajast ei lisandunud. Alevitest on nimetatud, kiriku juures asuvat Viru Nigulat. Kohale lisas mainet ligidalt asuv, palverännaku sihtkohana tuntud Maarja kabel. (Varemed säilinud tänapäevani.) Balthasar Russovi jutustuse järgi oli: "Rakvere tore suur

alev. Seal oli frantsiskaanelaste mungaklooster, mis ehitati 1502. a. Oli kirik, gildimaja aga ka kodanike kivimaju. Alev sai jõukaks käsitöö ja kauplemisega, ning elas ohjeldamatut ja kombelõtvat elu. Söömine, joomine ja priiskamine nii ööd kui päevad, samuti mõõgaga vehklemine, torkimine ja kisklemine olid Rakveres suuremaks auks ja kiituseks. Viimane Rakvere foogt elas kõlvatute naistega ja orduhärrade teenrite päevatööks ei olnud muud kui priiskamine ja prassimine, mida mitte häbiks ei peetud vaid isegi auks ja tubliduseks loeti." Eks taoline olukord soodustaski idapoolseid rüüsteretki.

Maa-aadli õigused laienesid ordu ajal veelgi. 14 saj on Virumaal teada viis mõisat. 15 saj. allikatest 66 mõisat, sealhulgas Lüganuse kihelkonnas kolm uut mõisat. 1558 aastani lisandub veel 48 mõisat, ning 16 saj. lõpuni veel 11 mõisat. See tähendab, et lisaks Taani ajast tehtud kahele mõisale on Virumaal orduajal olnud 119 mõisat. See oli mõisamajanduse sünniaeg. Samas on väga vähe teada Virumaa talurahva olukorrast. Liivimaa riigikeste suhted Pihkva ja Novgorodiga püsisid aastasadujõudude tasakaalu olukorras.

1478. a. liitis Moskva suurvürst Novgorodi vürstiriigi Moskvaga. Sellel nii kaugel sündmusel oli ometi Virumaa jaoks väga pahaendeline märk. Edasi ehitasid venelased Narva jõe kaldale, otse ordulinnuse vastu, oma kindluse mis suurvürsti nime järgi nimetati Ivangorodiks. Linnus oli mõeldud nii sõjaliseks eelpostiks, kui kaubanduskeskuseks kui ka sadamaks. Järgnevalt sulges suurvürst 1494. a. Hansa kaubakontori Novgorodis, ning tõi selle Ivangorodisse. Nii kujunes Ivangorodist, kaubanduslikus mõttes Narvale ohtlik konkurent.

Ordumeister W. von Plittenbergi üritatud sõda Venemaa vastu 1501 -1502. a. riivas ka Virumaad. Peavägi ületas piiri Vastseliinas. Samal ajal korraldati Narva foogti juhtimisel palgasõdurite, Narva kodanike, Alutaguse vasallide, talupoegade sõjaretk Novgorodi alla. Venelaste vasturetk 1501. a. riivas ka Virumaad. Võidetud Liivimaalastel läks 1503. a. korda saavutada Moskvast vahepeal ainult seetõttu, et Leedu saatkond neid toetas. 1503. a. Novgorodi, Pskovi ja Liivimaa vahel sõlmitud vahepeal, mille kestvus oli ainult kuus aastat, tingimustel pidid sakslased loobuma sõjalisest liidust Leedu ja Poolaga. Tartu piiskop pidi oma piiskopkonna eest maksma Vene riigile andamit. Saksa kaupmeestel keelati soolamüük Venemaale, millega kaitsti Vene riigi soolatööstuse

huvisid.

Niisiis said Liivimaa feodaalid 16 saj alul tsentraliseeritud Vene riigilt tõsise õppetunni. See lüüasaamine sundis pikemaks ajaks loobuma avalikust sõjategevusest Venemaa vastu. Liivimaa feodaalid palusid pidevalt vahepeal pikendamist, mis toimuski 1509, 1521 ja 1531 aastatel. 1501-1503. a. sõda näitaski ühtse riigi tugevust ja üleolekut, poliitiliselt killustatud Liivimaa üle. 1558. a. jaanuaris - veebruaris liikus Venelaste vägi Tartu piiskopkonda. Röövsalgad tulid jaanuaris üle Narva jõe. 25 jaanuaril olid nad Jõhvis.

Johann Renner kirjutab: "Venelasi, kes Narva peale läbi murdsid oli umbes 300, põletasid Alutagusel suured ilusad külad ja mõisad maha, ning tapsid ära kõik, kelle kätte said ja piirasid Jõhvi kirikut, see oli täis rahvast ja vara. Jõhvi kirik oli hästi paksude müüridega ja ülalt ümberringi kaitstud kaitserinnatisega. Sinna üles oli põgenenud palju talupoegi naiste ja lastega, lisaks neli sakslast, need kaitseid ennast nii kõvasti, et venelased pidid taanduma. 3 veebruaril, kui venelane oli Alutaguse Jõhvi kiriku alt taandunud ... tulid nad sel päeval tagasi, jooksid kirikule tormi, kandsid puid ja hagu selle ümber ja lämmatasid talupojad kiriku peal, said seeläbi kiriku kätte, tapsid maha üle 100 talupoja, ka naise ja lapsi, torkisid teravasse aiateivastesse, ei jätud kedagi ellu, rüüstasid seejärel kiriku süütasid ta põlema ja läksid vastu väehulgale, kes Tartu piiskopkonda rüüstas."

Edasi virumaaalaste kannatustest räägime järgmises ajalehenumbri.

Ants Nurk

Väike ajalookronoloogia

- * 10.-13. sajandil tulid Virusse vadjalased, nende kääpad paiknevad maakonna ida- ja lõunaosas.
- * 1077. Smolenski vürst Vladimir ja Novgorodi vürst Gleb sõdisid üheskoos "tõuudide" vastu.
- * 18.02.1268 tungisid Virumaale novgorodlased vürst Dmitri ja pihkvalased oma leedulasest vürsti Daumantase juhtimisel,
- * 13. sajandi algul rüüstasid siin saksa ristsõdijad,
- * 1219.-20. Ristisid rahvast taanlased, mille käigus tähendati esmakordselt üles ka külakohad ja nende suurused,
- * 1294. vene väed põletasid Narva,
- * 1341 venelased põletasid teist korda Narva asula,
- * 1346 müüs Taani oma valdused Saksa Ordule.
- * 1407. 29. juunil tungisid pihkvalased vürst Konstantini ja Roman Sidorovi juhatusel üle Narva jõe Virumaale
- * 1558. aastal algas Liivi sõda,
- * 1700. aastal alanud Põhjasõjas piirasid venelased taas Narvat,
- * 1704. sunniti Peeter I juhtimisel Narva linn kapituleeruma ja Ida-Virumaast sai vene tsaaririigi osa,
- * 1918. veebruaris kuulutati välja Eesti Vabariik,
- * 1940.aastal toimus Eestis enamlaste riigipööre
- * 1991. aasta augustis kuulutati end taas iseseisvaks.

Aastalõpp

Aastaring läheneb lõpule. Ajalooks kirjutatakse kõik, mis aastat läbinud. Rõõmsates värvides jääme meenutama seda, mis on teinud meid sellel aastal õnnelikuks. Kahjuks jäävad selle aasta põhitoonideks tumedamad värvid. Liiga palju on meie ümber inimesi, keda see aasta pole sugugi õnnelikuks teinud. Töökohtade kadumine, võla-orjusse langemine... sellist "õnne" ei ole meist keegi ära teeninud. Võib ju öelda, et ega iga päev ei ole pidupäev, ent viimased paar aastat lubati meil seda uskuda. Pangalaenu pakkumisi tuli lausa uksest ja aknast. Oli neidki, kes jäid uskuma ja ometi ei saa neid inimesi süüdistada rumaluses, pigem liigeses usalduses. Nii juhtub, kui rikkus püsib paljalt laenude toel. Õhku müües hakkab lõpuks ka õhuga kauplejal endal tormituul jalge alt läbi puhuma. Positiivses plaanis jäi kahtlemata domineerima Laulu- ja tantsupidu. See oli üks tõeline eesti rahva pidu, kus puudusid erakonnad.

Tore on see, et "Lüganuse

Uudised" pidas oma teist sünnipäeva. Ajaleht loodi selleks, et informatsioon vallas leviks. Kui Lüganuse vallaleht on rohkem vallakeskne, siis meie oleme püüdnud sündmusi ka valla äärealadelt. Olgugi, et valla seisukoht meie olemasolul oli tõrjuv, oleme me kahe aasta jooksul suutnud rikastada vallaelanike teadmisi nii volikogu materjalide edastamisega, kui muu vallas, aga ka maailmas toimuvaga. Kõike seda ilma valla raha kaasamata.

Eks valla vastuseis kujuneski sellest, et tõime ja toome avalikkuse ette mõnedki valukohad. Pole parata, päikeselgi on plekid. Eesmärk on kitsaskohad likvideerida. Suureks abiks on olnud meile Margus Lepa, kes aitab ajalehte toimetada. Tänu talle.

Positiivne oleks võinud olla ju ka kohalike omavalitsuste valimised. Oleks! Palju tolmu kerkis üle Eestimaa. Pilved hõljuvad siimaani. Igaüks püüdis võimule pürgida nii, nagu kasvatus lubas. Kes küünte, kes

hammaste, kes küünarnukkidega nügides. Appi võeti nii intriigid, kui lihtsalt kurjus. Lõbus oli Lüganuselgi. Siin kandideeris Rahvaliidu loosungi all, valimisliit "Hooliv Vald", valimisliit "Oma valik" ja Keskerakond. Nagu Eestis tervikuna, läksid käiku siingi peibutusparadid, ähvardused, lubadused. Vallaameteid pidavad volinikud pandipaika. Loomulikult ei taha keegi tööd kaotada, ning teeb täpselt, mida kästakse. Paljud võimulpüsimiseks seda ka teevad. Peaasi, et mõnus olemine säiliks. "Hooliv Vald" kasutas ära oma võimupositsiooni, ning algatas laimukampaania teiste kandidaatide, eriti "Oma Valiku" suhtes. Pean silmas Kaja Toikka sütitavat kõnet Lüganuse eakate peol, vahetult enne valimisi. Tänu talle. Küllap püüab ta omal kombel tänada nii mind, kui Ants Nurka eelmiste valimiste eest.

Hoolimata kõigist olid kõikide liitude-erakondade lubadused ju ainsast soovist edasi kantud - et elu vallas areneks edasi. Mis siis, et erinevaid teid pidi. Kandideerisin

minagi. Tagantjärele tunnen kergendust, et hääletekorjamise nimel ei pidanud ma tegema midagi drastilist (näiteks võõral matusel kadunukese kõrval iseennast kiitma). Minu töö ei ole seotud vallaametitega, seega oma otsustes oleksin ma olnud vaba. Siinkohal tahaksin tänada kõiki, kes oma hääle minule usaldasid.

Kohalikud valimised võitis valimisliit "Hooliv vald". Paar kohta sai "Oma Valik" ja koha Keskerakond.

Soovin värskelele rahvasaadikutele arukust ja kannatlikust otsuste vastuvõtmisel. Tutvuge hoolikalt materjalidega, mis aitavad otsustamise lihtsamaks teha. Soovin, et teil oleks selgroogu, oma mõtete täideviimisel, mitte ainult käskude täitmisel. Ja hoolivus, hoolivust, hoolivust! "Hooliv Vald" ei tohiks kujuneda "endasthoolivaks vallaks".

Lüganusel elavad targad ja töökad inimesed, kes on seda väärt, et nende teenitud raha kasutatakse targasti, et abivajajad saaksid

abi. Tahame, et lastel oleks kus koolis käia. Me ei taha hommiku ärgates avastada, et õõ varjus on aia taha tekkinud hiljukesikarjäär. Vallavolinikud peaksid toimetama valla elu edendamiseks targasti, mitte üksteisega kraaklema nagu koolipoisid. Ei ole sinu ega minu tarkus, see on teie ühine tarkus, mis vallaelu edasi viib. Kuulake üksteist.

Ilusat aastalõppu ja käesolevast aastast palju ilusamat uut aastat soovides.

Lidia Tauer

Nalja nabani

Kas teate, et...

- ... tagarääkimisest sünnivad ettekanded?
- ... armunud kotkas võib käituda nagu peata kana, aga mitte vastupidi?
- ... süües kasvab isu... kaalu jälgida?
- ... kellel on palju medaleid rinnas võib kergesti saada noa selga?
- ... kui räägite pikalt riigi arengu peetusest võib teie areng suunduda kinnipeetusele?
- ... pimedas ruumis tehtud näpunäited võivad valusalt silma torgata?
- ... elukutse ohvrina leidub ka ühe silmaga ajalooõpetajaid?
- ... töötaja töötab, õppija õpib, ametnik ametnikub?
- ... iseennast hoolega kõrvalt vaadates võib avastada kõik teiste vead?
- ... pensionäri päev on üks suur eluõhtu koidik?
- ... lihtsaim moodus kõigiga hästi läbi saada on – olla ükski?
- ... ainult tänu sellele, et meie esivanemad õigel ajal puu otsast alla tulid saavadki tänased ärimehed metsa müüa? Kes ostakski pärdikult puu, mille otsas on teine pärdik?
- ... kui mees on oinas, on kodukanast naisel väga raske oma lastest kotkaid välja haududa, küll aga võivad neist korralikud sead saada?

Raimo Aas

Laiast ilmast

The Daily Telegraph: Teadlastel õnnestus kasvatada katseklaasilaha. Hollandi uurijad tegid valmis midagi, mis välimuselt meenutab vettinud sealaha. Nüüd uurivad nad, kuidas saadu omadusi sellisel moel parandada, et inimesed oleksid tulevikus valmis nende toodet ka sööma. "See, mis meil valmistada on õnnestus, meenutab kärbunud lihaskude. Peame leidma mooduse selle parendamiseks treenimise või venitamise kaudu, aga küll me sellega hakkama saame." Taimetoitlaste organisatsioonid reageerisid uudisele positiivsetelt, ent keegi pole veel julgenud teadussaavutust mekkida. Projekti toetavad Hollandi valitsus ja vorstikontsern. Sellele eelnes tehnilike kalafileede konstrueerimine kuldkala lihaskoest võetud proovide baasil.

Guardian: Kuigi europarlamentis on ees uute komisjonäride ametisse hääletamine, siis hääletuse tulemused ei ole olulised. Seda seetõttu, et poliitika mida ajama hakatakse on juba ette määratud ning see on kujundatud Euroopa Liidu suurfirmade poolt. Guardian võrdles suurfirmade ühenduse Business Europe kodulehel olevat agendat ning Euroopa Liidu juhi Barroso avalikke väljaütlemisi prioriteeride osas ning selgub et agenda kattub peaaegu täielikult. Sel nädalal andis Barroso välja töödokumendi, et algatada debatt Euroopa Liidu ees seisvate prioriteetide kohta. Barroso edastatud prioriteetideks on Euroopateadmuspõhisemajanduse edendamine ning tööturu paindlikkuse suurendamine. Need

on täpselt samad prioriteedid, mis olid ka Business Europe juhi Jürgen Thamanni sel kuul varem peetud kõnes. Nii Barroso kui Thumann soovivad madalamaid palkasid ja ametiühingute mõju vähendamist - väidetavalt selleks, et muuta Euroopa tooted konkurentsivõimelisemaks ning vähendada pingeid ekspordi sektoris. Guardian kirjutab, et plaan näib olevat see, et Euroopa Liit peab majanduses konkurentsivõimelisemaks muutuma eelkõige tavakodanike ja tööliste arvelt. Barroso üleskute mitmete Euroopa Liidu riikide valitsustele avaliku sektori kulutuse vähendamiseks näib täitvat sedasama eesmärki. Barroso võib küll pidada naerutuse saatel kõnesid sellest kuidas ta muretseb sotsiaalsete ja keskkonnaküsimuste pärast, kuid sellest ei tuleks ennast lasta eksitada - ta on lihtsalt hästi esinev näitleja, kes kannab ette ärieliidi kirjutatud näitemängu.

Iraani keskpang teenis viis miljardit dollarit konverteerides oma valuuta reservibaasi dollaritelt eurodele. Taolise teatega tuli välja keskpanga juht Mahmoud Bahmani. Peamiseks põhjuseks taolise muudatuse tegemisel sai poliitiline surve, ehk tegemist on vastukäiguga USA piirangutele, mistekkiisid tänu Iraani väidetavale tuumaprogrammile. Varasemalton Iraan teada andnud, et nafta müük läheb üle eurole - sellest tuleb aga lausa 80 protsenti kaubanduse tulu. Igapäevaselt ammutab Iraan 4,2 miljonit barreli naftat ning on sellega seoses teisel kohal naftatootjate nimistus OPEC-is.

NATO spiooniskandaali

peategelane Herman Simm andis intervjuu Vene väljaandele Ogonjok. Seal ta räägib kuidas ta vahele võeti. Nimelt olevat Eesti saanud nõudmise Simmi jälitamiseks USA vastuluure agentuurilt NSA. Kord kui Simm oli kohtumas oma Vene kontaktisiku Jesus Grafiga, olevat USA luure salajase kaameraga neid jälginud ning Vene agendi Jesus Grafi arvuti kõvakettast tehti eemalt eritehnikat kasutades koopia. Selles arvutis olevat olnud muuhulgas raha ülekanded ja raportid. Simm räägib, et peale seda pandi talle saba taha ning muuhulgas olevat tema arvutis olnud pidevalt viiruseid ning teda olevat jälgitud salakaameratega. Simm olevat aru saanud et teda jälgitakse ning hoiatanud ka Vene poolt korduvalt, midagi aga ei võetud ette. Simm andis ise sisse lahkumisavalduse ning tuli töölt ära. Simm teatas, et 20 miljoni kroonine kahjunõue mille ta olevat riigile tekitanud ei ole reaalne - kahjunõue esitati selle eest, et sidevahendid tuleb välja vahetada kuid need olevat tänase päevani välja vahetamata ning ei olevat plaaniski välja vahetada. Simmi teada olevat ka tema vahetamiseks mõne Lääne spiooni vastu peetud ka läbirääkimisi, kuid sellest ei olevat asja saanud. Simm räägib et tema naine on kinnipidamise tagajärjel saanud insuldi ning lasti töölt lahti. Samuti olevat töölt lahti lastud poeg. Tütart olevat samuti soovitud lahti lasta, kuid tütar töötavat välismaal ning seetõttu kohalikud ametiühingud olevat kaitsnud Simmi tütart ning jäi ametisse.

Ootame Teie kirju, kommentaare ja kaastöid!

E-post: lyganuseuudised@hotmail.ee

Postiaadress: Lüganuse uudised, Jõhvi postkontor, postkast 15, 41502, Ida-Virumaa

Leht internetis: lyganuse.nommeraadio.ee

Lüganuse Uudised on kodanikualgatuslikult ilmuv igakuine väljaanne.